Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיזעס בלאטס ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
פעסטאנ, מיטוויאך אונד פרייטאג,
אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. — הר. ע. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פריים איבערלאנד
גאנציעהריג 11 גולד. — הר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. 50 הר. ע. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

אויך דיזער צייטונג קאנן מאן
עראנגירן
אין אלע אנדערן
אויגר דער פרינטעראיאנס-פעראין
פון דעם פעסטאנגע דעם
ערשטען בלאטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיענער בולוואר נומ. 29
וואהין מאן אויך דיא פרינטעראיאנס-
אנס-פעלדער צו ענדען בעלוגונגען.

Nr. 39. דרייצעהנטער יאהרגאנג. פעסט, פרייטאג ב' ניסן ה.תרמ"א. Pest, den 1. April 1881.

קאמפף גגען זאציאליסטען אונד יודען.

וויא ווייט אין פאר גגעס בלאטטע בערייטס טעען, ערהיעלט דיא פרוא דעם דייטשען קראנפרייגגען איינגן דראהבריף, דאס איהר מאגן וועהרענד זיינגעס איפענטהאלטעס אין פעטערסבורג ערמאר-דעט ווערדען ווירד. פערינער מעלדעטען וויר, דאס גליק נאך דעם לייכענבעגגענגיסס אין פעטערס-בורג אונטער דעם פארזיטצע דעס נייגן רוסישען קאזערס איגע בעראטהונג דער דארט אנוועזענדען איסוועטיגען פרייגגען דאריבער שטאטטגעפונדען, אוף וועלכע ווייזע וועמעטליכע איראפעאישע גראפ-מעכטע גגענגן דאס טרייבען דער רעיאליציאנערען מיט פערא'ייגטען קרעפטען פארגעהען קאנגטען.

נון איזט דער דייטשע קראנפרייגן פאן זייגער פעטערסבורגער ווייזע "אהל ערהאלטען אין בער-לין איינגעטראפפען. גליך נאך זייגער אנקונפט אין בערלין וואורדע דא אין מיססטער-ראטה איינבע-רופען, אין וועלכעם דער אין דייטשלאנד פארגע-גגעמגערע קאמפף גגען דיא זאציאליסטען בע-שפראכען וואורדע. פאר אללעם וואורדע פארגע-שלאגען, דען האנדעל מיט פולוער אונד אנסטי-גגען שטאפפען צו פערבעטען. דערגלייך וואר-דע דיא פרוא איפגעוואפען, אב מאן ניכט מיט ענגלאנד אונד דער שווייץ צו דעם צוזאמען אין פע-ריגונג טרעטען אללטע, דאס דיזע צוויא שטאאא-טען, וועלכע בזיהער אללען אלטיסטען פערבריעכען איגע צופלוכט-שטעטטע געוועזען, פאן נון אן גגען דיא געפערליכען רעיאליציאנערען פע-ריעכער שטרעגגער פארגעהען אללטען.

שאן אין דער עסטערייגגען זיטצונג דעם דייט-שען רייכסטאגגס אין בערלין איזט דאס געזעטץ איבער דיא איסשאפפונג אללער געפערליכען זא-ציאליסטען אים דייטשלאנד צו פערהאנדלונג גע-קאמען.

דער ערסטע רעדנער וואר דער דעפיטירטע א. ו. ע. ר. וועלכער זעלבסט צו דען זאציאל-דע-מאקראטען גגעהערט. ער זאגטע: "מיט אללער גע-וואלט וולל מאן דיא דייטשען זאציאל-דעמאקרא-טען מיט דען רוסישען ניהיליסטען אין פערבינדונג בריגגען אונד אונס מיט דעזעלבען אלס גליך בע-דייטענד בעצייכגען. אבער ווייר דייטשען זאציאל-דעמאקראטען שטיממען זיר אין זא פערגיג מיט דען רוסישען ניהיליסטען איבעראין, אין זא ווייס דיא ניהיליסטען אויך אין רוסלאנד דיא בעפרייאונג דער ארמען אונטערדרוקטען ארבייטער פאן איהרעם בזיהעריגען שווערען אבע אנשטרענגען, דיא שרעק-ליכען גגיאלא-טהאטען, וועלכע דיא ניהיליס-טען אין רוסלאנד אנווענדען, זיגד עבען נור פיר רוסלאנד נאטהווענדיג, ניכט אבער אויך פיר דייטש-לאנד. אונס זאציאל-דעמאקראטען גגענגט מאן דיא גגעוואפענגען פונדע אללער ראיזער אונד ראגגע, וועהרענד דאך דיא הייזיגע קאנגגרעסמיטגליעדער אלס דער אויזע זעלבסט איזט, דיא ענגאגגונג דעס קאנגגס פאן גג-פעל פארדערטע, אונד אויך אים אהדרע 1866 דיי-לאנגגס פאן אללגעמיינע פארטיאגגס דאט. — אונזע בעריהמטטע פעלדמארשאלל גראף מאלטקע בע-ציכגגטע אולענגגסס אין זיגגעס בריעפע אן בלונט-שלי דען קריעג אלס אייגע גאטטליכע אינריכטונגגן, אב מאן לייטט אים קריעגע עס מארטשיע-סען אונשולדיגער מענשען דאממאנדירט, אדער אב שולדיגע מענשען ווירד דיא באמבען דער ניהי-ליסטען אין דיא לופט גגעשפרענגגט ווערדען — דאס בלייבט זיך גליך — מארד בלייבט מארד! מאן שילט אונס רעפובליקאנער. נון, דא פערדיענט פירסט ביסמארק נאך עהרע איינגגשאלטען צו ווער-דען, ווארום האט ער זיך דען מיט דעם גגיזעזענגען דייטשען גגזאנדטען אין פארז, מיט דעם גראפען ארנים, פערפיגדעט? — נור דארום, ווייל עס גגראפ ארנים מיט דען מאגגארישען אין פראנקריך גג-האלטען. ווערהענד ביסמארק פיר דיא איפעכט-האלטונג דער פאנגאזישען רעפובליק וואר. זא-מיט איזט ביסמארק עבענפאללס אין רעפובליקא-נער. — ווייר האלטען עס וואהל נכט מיט דען ניהי-ליסטען, אבער ווייר פערבאביטען דענאך נכט דיא מארד-טהאטען דער ניהיליסטען אין רוסלאנד, ווייל דארום דיא ארמע אונטערדרוקטע בעפאלקערונג זא פערבעסטערט איזט. דאס זא אים פערצייפלונג צו זאללען גגיאלטטהאטען געטריעבען ווירד. ווייר פערלאנגגען פייהיט, אונד יי מעהר ווייר גגרעטצע ווערדען, דעסטא מעהר מאכט בעלאממען ווירד: דער זיעג, ווירד אונזער זיין. פערפאלגט מאן אונס ווייטער, זא ווערדען ווייר צו אללען מאגלכען מיטטעלן גגרייפ-פען. — עס איזט זאנדערבאר, וויא זיך הייער דער אבערבירגגערמיסטער ווידערשפראכען. דעם קראנ-פרייגגען פערזיכערטע ער פאר אייגגען טאגגען, דאס אין בערלין פאר דעם רעיאליציאנערען טרייבען נכטס צו פירכטען איזט, דא הייער אבערראל רוהע אונד אדרגגע הערשען, אונד ווענגס זאגטע ער דעם מיגגיסטער: "בערלין איזט אין וואהרהייט נכטס דער רעיאליציאנערען, וויא אין יערער גאסטע שפרייגגע באמבען פאהרגדען זגד" וויא ריכטיג זיך דאס צו-זאממען? — אונד וויא אפט ווידערשפרוכ זיך דער הערר פאן ביסמארק: אוילענגגס, אלס עס זיך אים דען גאבלאסס דער דרעקטען שטיר גג-דאנגגען, לייגגט ביסמארק מיט דען אר-מען זאציאליסטען אונד ארבייטערן. ער שפראך פארטווערענד פאן ארמען מאגגן, דער גיר פפליכטען אונד קיגגע רעכטע דאט. ביסמארק איזט אלזא נאך זאציאליסטיגגער אלס ווייר זעלבער. — דאבען ווייר זאציאל-דעמאקראטען, "עמאלס זאלבע אין פיגגענדע רעדען גגעהאלטען, וויא דיא הערען שטארגגר, הייגגרעיך אונד אפיסטער אין דען "דייג-שלייגען פערזאממלונגגען" אלזא: גגעגען דיא אונ-שולדיגען דייטשען, ווען דארף מאן הייטגגען אונד דייגגען, אבער גגעגען אנדערע שולדיגע שטאאטס-מענגער נכט: דיא "דייג-רעגגער שאפפען מאן נכט אים, דיא זאציאליסטען יא! דיא ווענגהטגגער שטערגען זאגאר אונטער דעם שטגגע דער אפלוגגע, אונס אבער פערפאללט דיא אפלוגגע! דערגגענגגע, וועלבער שטאנדען מיט אייגגער לאנגגען נאזע מיט-האנדעלט, ווירד נכט בעשטראפט, ווייל מאן דען בעדיטגגער אייגגער לאנגגען נאזע אלס ווירען בע-טראכטגגט. איזט דיגגס נכט ווענדבאר? אים גגיג-גגערגגטען ווארהייטגגרגגס זאלל עס מאגלך זיין, דאס אין "אונטערשיעד אין נאזען" גגעמאכט ווירד! זא עגגיאאס ווירד אין דער דייפשטאאט דער בוליגגג אפפעלאסגגן! דיא ביסמארקיגגע "נאר-דייטשע אללגגעמיגגע צייטונגגג" דאט יא זעלבער דיא ווהגגע פיגגדליכע בעיגגגגג פערזאללאסגגן! דיא זאציאליס-מגגס שטעמגגט זיך, אייגגער זאללכען בעיגגגגג טריל-ציגגערמען, גגגיאנגגליך שלעגגסגגן דיגגע וויגגגגיגגר-ליכען פערזאממלונגגן מיט אייגגגג

געהאָרען גיכט מעהר דעם ווּרענהומע אָן. איינער, דער אין דער קורבע אנוועזענד וואר, זאגט צום גראַפען ראָזעבערי: „וא העטטען דיעם גיכט טהון זאָללען, זוא ווּיסען וא, דאס דער בעגיריגדער דער ראַטהשילד-פאַמיליע, מאַיער אנשעל אוס פראַנקפורט אם מאין, אין זעהר פראָממער ווּרע וואר. ער ווּירד זיך נון ביא דער טופּ זיינעם אוּרענעלעס אוס ערגער אוס גראַבע אויסרעדען!“ — גראַף ראָזעבערי ערוווּדערטע לעבעלנד: „דאס האט גיכט פיעל צו זאגען, אין איינעם אנדרע ווּירד מיינע פריא אין צווייטען קונד האבען. איך ווּערדע איך דוּרכזעטצען טופען לאַסען. אנשעל מאַיער פאַן ראַטשילד ווּירד זיך נאָך איינמאל אוס גראַבע אוסגעהרען, אונד זוא ווּירד ער זיינע פריהערע לאַגע אוס גראַבע ווּערדע אוּנגעדמוּנד!“ — אַרדענס לאַכטע אבער דיעזע אללערדינגס דומען וויטצינען אינפאַלל. אבער מאַן זיעהט הערייס, וא זעהר ראָזעבערי דיא יודישע אבשטאַממונג זיינער פריא, דיא אידם הונדערטע פאַן מיללאָנען ציינבראַכט, אוס הערצען פערלאַכטע. דא העטטע האַנא פ' ראַטהשילד דאָך ליעבער אינען יודען דוּרכזעהען, דער איין אידע אבשטאַממונג פאַן ראַטהשילד-הויז שאַללען צוּיזוּנען ווּערען. אוּבריגענס ערשיינט דאס ראַטהשילד-הויז אין לאַנדאָן אלס וואהרעס רעשיזוּעל. באַראָן לעאָפּאָלד פ' ראַטשילד הויפּטאַכטע פאַר ווּיצעס בעראַנגשלד פריילין פערטוּנא אונד וואר דיא האַכצייט אינע עכט יודישע. איינע מאַנע שפּעטער ווּאַרדע אוס דיעזע דעם באַנקהויזעס. באַראָנעס נאַטהאַניעל, איין בר מצוה-פעסט געפיערט. אונד טראַטצדעם קאָממען אין דער פאַמיליע איך מיט-עהען אונד זאָגאַר טופען פאַר!“ איין טרייינעס פערלעגנס דאס!

* (מיד דאס פאַשא — איין פריינד דער תלמוד-תורה.) אוס באגדאד (בבל) ווּירד בערוכטעט: דער איפּגעללערטע מודהאט פאשא, דער אין גאַנין איינאָפּאַ איינען זא בערוהמטען גאַמען האט, האט זיך דעם ער גובערינער פאַן לליינאוּיזע אוּנד אוּנדערדאַרט בעוויזיג זיינער יודען-פריינדליכקייט געגעבען. אינגעסט בראַכטען אין דער יודישען געמיינדע דער אַרשטאַפּט דאוּאבא שטרייטיגקייטען אוס, אין פאָלגע דעסען דיא תלמוד-תורה - אנשטאַלט איפּגעלאוט ווּערדען זאָللען. מודהאט פאשא האט אוּנען דיעזיינגס-גוּנשטיגע ציפּעללע נאַך דאוּאבא. וא ער פאַן דעם אין דער יודען-געמיינדע איינגעבראַכטען שטרייטע ערפאָרד. ער לעסט דיא משגלוּיגדע דעם פאַרשוּאַנדעס צו זיך רופען, לעגט אוּנען אוס דערען יוּלכע פערפאַנגליכקייט זיא איך זיך לאַדען. אונען דיא תלמוד-תורה-שוּלע אין פאָלגע אידערער גיכטיגען שטרייטיגקייטען צו גרונדע גערען זאָللען. עס גלאַנג דעם ערלען גיבערנער דענען אוּד. צוּיישען דען זיך בעלעמפּפּענדען פאַרטייען אוס שאַסע דער יודישען געמיינדע אוּנען אוס-גלוּיך צו שטאַנדע צו בערוּנגען, דער אַרטס-בעהאַרדע שעריפּטע מודהאט פאשא אין, אללעס צו בעפאַللען, וואס דיא „אללגאַנין איזראַעליט“ אין פאַרין (כל ישראל חברים-פעראין) וויסען ווּירד, דא דיעזער פעראין א דיא תלמוד-תורה-אנשטאַלט גוּנגיגיגטע, יוּלכע זא פיעל גוּטעס צוּר שטערקונג דער יודישען רעליגיאָן געלייסטעט האט. אלס מודהאט פאשא פאַן דען יודישען פאַרשטעהען, דיא זיך אין זיינער געגעוּוּאַרט דיא הערגע צוּר פערזאַהלונג בייסען וּוסטע, אבשיעד נאַהם, זאגט ער לעבעלנד: „איך ווּיסע, דאס דיעזער פריערע הויפּערע וא, אלס דער פריערע, דער זא אָפּט אויף גראַס-מעכטען געשלאַסען ווּירד, אוס אלסבאלד ווּערער אייאינאַנדער צו פאַللען.“

* (איין ריכטער בעטטלער.) דיעזער טאַגע וואורדע אין דער הויפּטשטאַדט אין אלטער יודישער בעטטלער פערהאַפּטעט, דא דאס בעטטעלן אין פעסט פערבאָטען אוּנד. דערזעלבע הייסט שרמה שייער. בייא דער שטאַדט-הויפּט-מאַנשאַפט וואורדע דערזעלבע דורכזוכט אונד עס וואורדע בייא אוּהם לאַזע אונד באַאר געלד געפונדען אוּנד אוּם געוואַמט-בעטראָגע פאַן 3000 גולדען. עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס מאַן אוּהם דיעזעם געלד נוּכט ווּעגנעהמען דאַרף, דא ער זיך דאס-זעלבע יא נאַכען עהרליך צוּוּאַממענגעשאַפען האט. טראַטצדעם איזט אבער, דאס מאַנכער ארמע ווּרע זיך דען קרייצער גליוּבוּאס פאַן מוּנד אבשפּאַרען, אוּם זא איינען אלטען „שנאַדרער“ נוּכט לעער וּוּעגעהען צו לאַסען. ווּערדיגער דער אבגערוּסטעגע בעטטלער מעהר אוּם פערמאַנען האט, וא מאַנכער דער איך שטייער צאַהלען מוּס.

* (בערוּכטיגונג.) אין בעצוג איך דיא פאַן אוּנס ווּנגסט פערעפפענטליכטע נאַכריכטע, דאס אוּנייטע בערגוּנסאס צוּיי יודען געבסט איינעם כריסטען, נאַמענס באַלאַגה, איך פאַרטיגט-וּאַגען זיך גוּוּעטצט אונד מיט דעמזעלבען אין דער אבזיכט, אוּהם צו שטעהלען, דאַפאַן פיהרען - ווּירד אוּנס דוּרכגעהענדס בעריכטעט, דאס אַ דיעזעם דעצטאַהלע יודען זאַך נוּכט בעטייליגט וּוּאָרען; דאס ווּיר אוּנען זאַלבע בערוּכטיגונג מיט ווּיללכער הערצענס-פריידע פערעפפענטליכען, אוּנד יודען פערבאַנדסגענוּס צו אוּנען „חלל השם“ בעטען! —

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פריידע.

נעטרייד-געשעפט. פאַן וויצען וואר געסטערן מעסט צו מאַרקט געבראַכט, דער פערקוּיף וואר שוּאַך, 800 מעטצ' וואורדען פערקוּיפט.

וויצען, טהייס- 100 מעטצ' 78,5 קילאָ 13.05 גולד, 100 מעטצ' 78,3 קילאָ 13.15 גול. 100 מעטצ' 78. קילאָ 13.15 גולד, 200 מעטצ' 77,½ קילאָ 12.97 גולד, 200 מעטצ' 77. ק' 12.55 גול.— 100 מעטצ' 77. ק' 12.55 גול. וויינגערטנער 200 מעטצ' 77.5 קילאָ 12.70 גולד. 100 מעטצ' 76. קילאָ 12.65 גולד.— 100 מעטצ' 78 קילאָ 12.50 גולדען. 0/0מעטצ' 73.8 קילאָ 12,10 גולדען. 800 מעט' 71,4 ק' 11.55 גול. 100 מעטצ' 78.5 ק' 11.20 גול. 100 מעטצ' 78. ק' 11.20 גולד. 100 מעטצ' 79.5 ק' 12,25 גול. (אללעס פער דייא מאנאט.)

וויינצען פער פיות-יאהר 11,25—11,30 גול.

מוקוּרוּזען באנאטער פער מאי-יוני 1881, 5,80—6,85 גולד.

האַפער פער פיות-יאהר 6,30 — 6.35 גולד.

וויינגער פריינץ.

וויינגער שלאַכט-פיעהמאַרקט. דער אייפּטרייב אויף דעם וויינגער שלאַכט-פיעהמאַרקטע אם 28-טען ד. מ. בעטרוג 2985 שטיק. דאַפאַן וואָרען: 1605 אונגאַרישע 543 פאַלנישע אונד 837 דייטשע, דיא פריייע שפּאַללטען זיך מער 100 ק': אונגאַרישע מאַסט-אָכסען 48—58,50 גול' פאַלנישע 51.—55 גולד. דייטשע 50—58 גולדען.

פעראנטוואָרטליכער רעדאַקטער: מאַיר בר"י רייז.

אַנקוּרז.

אין דער יוּעזטען אַרטראַדאָקסען געמיינדע איזט דיא שטעללע אויפגעם שוּחט (בודק וטורא, טוכטיגען בעל תפלה, דער התרה אויף ושט האט, מיט דעם יאהרעסגעהאַלט פאַן 300 גולדען זאַממט פריייער וואָהנונג, געבסט געבען-קאַמאַלטעגען צו בעזעטצען. רעפלעקטירענדע, יוּעלכע מיט קבלות פאַן אנערקאַנגטען אַרטראַדאָקסען רבנים פערזעהען זיין מיסען, האבען לענגסטעגס בין חה"מ פסח הבא"ל צו איינעם פראַבע-פאַרטראָג צו ערשיינען, נוּר דעם אבגעפּרטען ווערדען טהילוויזע דיא דייזע-שפּעזען פערגיטעט.

Emöd (Com, Borsod) Bahn-Station

3—3 דער פאָרשטאַנד.

אַנצייגע.

דיא קאַנ. אוגנ. פריילעגערטע

ראָזאַליע, ליקער-, רום- אונד וויינעסענ-פאַבריק פאַן יאָזעף צוואַך עט קאָמפּ.

בודאַפעסט מאַרגענגאַסע נו' 4

עמפּפעהלט אידרע אויסגעצייכנעטען ערצייגנ'סע עכטען זאַמאַיקע רום, אללע פאַרטען פינסטען טהעעס זאַיאַהל אוס גראַסען אלס אויך אוס קליינען צו בילליגען פרייזען.

גלייכצייטיג עמפּפעהלען ווּיר אללע נאַטשוּנגען בראַנטוויינען, ליקערע, שליוואָוויטץ אונד עסטע של פסח, יוּעלכע אין בעסטער קוואַליטעט אונטער שטרענגער רוּטעללער איפּזוּכט פאַן אונס ערצייגט ווערדען.

פריזוקראַנטע ווערדען פראַנקע פערזענדעט.

פּרוּכט- אונד מעהל-פרייז-טאַבעללע.

פּרייס פון פּרוּכטען	קוּאַלטעט	פער קילאָגראַם	פּרייס פון מעהל	קוּאַלטעט	פער קילאָגראַם
נאַדראַנגאַרייש נייער	74	—.——.—	קאַן	72	10.30—10.60
„	75	11.75—11.85	נוּלבסע מאַלץ	62	—.——.—
„	76	11.95—12.05	נוּלבסע פיטסער	62	7.—— 6.70
„	77	12.10—12.15	האַפער	40	6.50 — 6.30
„	78	13.20—12.25	קוּקוּרוּז באַנאַטער	75	5.70 — 5.65
„	79	12.30—12.40	אַרבעס	73	5.60 — 5.65
„	80	—.——.—	הייוּען	—	6.10 — 5.75
פעסטער באַדען			וויצען פער אָקאַבער		10.20
„ „ „	75	12.10—12.30	„		—.—
„ „ „	76	12.40—12.50	„ פיוּהאַרד		11.25
„ „ „	77	12.55—12,00	קוּקוּרוּז		5.80
„ „ „	78	12.60—12.65	נוּרבסע		—.—
„ „ „	79	12.70—12.75	האַפער		6.30
„ „ „	80	—.——.—	„		—.—
טהייס	—	—.——.—	„ רעסס		—.—

באַללען-מעהל	קי'	אל.
נוּמפער 0	22	0
„ 1	21	80
דער באַללען „ 2	21	—
צו 100 „ 3	20	—
קילאָגראַם „ 4	17	60
„ „ 5	18	60
„ „ 6	17	40
„ „ 7	16	40
„ „ 8	15	40
„ „ 8½	14	50

וויינגערטנער	75	12.20—12.35
„	76	12.40—12.50
„	77	12.60—12.70
„	78	12.80—12.90
„	79	12.[illegible]—[illegible]
„	80	—.——.—

שטרוּיזען; איינע פעסטאַרע פערפּרעסע . . . 32.50
3.50 האַראַפּעל

קורז-טאַבעללע פאַם 29. מערץ.

געלדסקורז	קי'	אל.
דוקאַטען	100	—
דוקאַטען	5	49
עסטערייכיאונגאַרישע 8 גולדען נאַלדר		
שטיק (20 פראַנקס)	9	27
נאַפּאָלעאָנדאָר	9	27
דייטשע רייכסבאַנקנאָטען	57	22
20 מאַרקשטיק	11	42
פאַטערלענד	1	20

לאָזע.	קי'	אל.
1854-יאָר פערצענטיג שפּאַנסטלאָזע	121	25
1860-יאָר נאַנצע	130	—
דעסגלע „ האַלבע	132	50
1864-יאָר צו 100 גולדען	172	50
דעסגלע „ 50 „ „	171	—
ראָטע קרייצלאָזע	27	—
מאַרענגאָלאָזע	22	—
קרעדיט-לאָזע	181	—
וויינצעהנטע אונגאַרישע אלטע לאָזע	42	—
פאַנדשיטיג דער אונגאַרישען באַנק	107	—
קרעדיט לאָזע	25	—
דער אונגאַרישען הויפּטשטאַדט צו 10 גולדען	17	50
רעגולירונגס לאָזע „ 20 „	20	40
ראַמאָרער לאָזע „ 20 „	41	50
אַלגעמיינע לאָזע „ 40 „	39	70
מאַלבסי לאָזע „ 40 „	19	—
וויינער לאָזע „ 10 „	50	25
באַנבאַלאָזע „ 40 „	22	—
ווּאַלטענער לאָזע „ 20 „	45	—
סט.לוּיזאַס לאָזע „ 40 „		

	קי'	אל.
מאַנהעלמער לאָזע צו 20 גולדען . . .	—	24
מרוּסער לאָזע „ 100 „	128	50
דעסגלע „ 50 „	65	50
וואַלדשטיינלאָזע „ 20 „	—	32
וויינגעטשלאָזע „ 20 „	—	39
אונגאַרישע פרעמדען-לאָזע צו 100 גולד.	115	75
פרייבוּרגאַר לאָזע	—	108
ווינער לאָזע	—	123

ווערט-פּאַפּיערע	קי'	אל.
אונגאַרישע נאַלדרענטע	113	40
אונגאַרישע פאַפּיערענטע	84	35
אונגאַרישע גרונדענטלאַסטונגען . . .	96	75
פּרעמיענלאַנאַשע	96	25
וינענבערגישע	94	25
גאַליציע	98	50
בוּקאָוינער	95	50
אונגאַרישע אייזענבאַהן-אַקטיען . . .	—	129
אונגאַרישע אייזענבאַהן-אַלטיען . . .	94	25
פּאַפּיערענע אַלגעמיינע אויסטריאַקע . .		
פּאַפּיערענע דער אונגאַרישען באַנק . .	—	102
קרעדיט צו 5 אינהאַלט פּרעמיענען		
דער אונגאַרישען הויפּטשטאַדט-באַנק צו	101	50
5½ פּרעמיענען		
דער אונגאַרישען אַלגעמיינען באַנק		
קרעדיט-אַנשטאַלט צו 5 אינהאַלט	—	100
פּרעמיענען	—	19
דעסגלע צו 6 פּרעמיענען	100	50
דער אוסטריאַ	—	89
דער נאַרדאַמעריקאַנער	—	155

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS. Budapest, 1881. — Druck v. M. Burian, Waitzneroboulevard.

וואָרפן. אבער דאָ זײַנען ווערדן דער אָנגאַרישען רעגערונג זײַנען דיזעס געזעצעס ווענג דאַנק וויסען. דאָ זײַנען זינד אַלס בײַנער וואָהל עמאַנציפּירט, אבער דאָס זײַנען דערגעטהים אַלס קאָנפעסיאָ, איזט דענגאַך אין אינגאַרן איך הייסע ניכט געזעצלך אנערקאַנגט. — אין אינגאַרן מוס הייסט דאָס קינד איינער בײַסטלכען מוטטער געטויפט ווערדן, וועלכעס זײַנען דער פאָטער דעם קינדעס יודע איזט, זײַנען אינע זאָלכע מוטטער זיך ווייגערט, איהר קינד צור טויפע צו שיקען. זאָ לייסטעט דאָס שטאאטס-געזעטלך דען קינדבלכען פערזאָגען הילפע, אונד דאָס קינד ווירד מיט גאַנזאָלט צום טויפבעקען גע-שלעפּפּט. — דאָס נײַע צווייל-עהע-געזעטץ גע-שטאטעט צוואָר דאָס עהע צווישען בײַסטען אונד ווערדן, אבער עס פערשווינדט, וואָס מיט דען קינדערן איס דעזען מיט-עהען געשעהען זאָלל. נאָך דעם בײַהערגען אינגאַרישען געזעטצע מוסטען זאָלכע איס אינער מיט- אָדער צווייל-עהע שטאמטען-דען נאַכען ערגאַנזאָלט עטליכע מיט-ערדען. דענ איזט דאָס מוטטער אינע בײַסטען, זאָ מוס דאָס אַלטען געזעטצע דאָס קינד אינער ערדען בײַסטלכען מוטטער געטויפט ווערדן. איזט דער פאָטער אין בײַסטען, אונד דאָס קאָבע דאָס דעזעלבע אנגעהמען אונד זאָ-מיט עבענזאָלאַס געטויפט ווערדן. — אונד וואָ ערט עס דען, זײַנען עס אינעס זאָלכען צווייל-עהעלך געטרוטען אַאַרע פאָן פערשיעדענער קאָנפעסיאָן שעטער אינזאָלכען זאָלכעס, אינע אונד דעזעלבע קאָנפעסיאָן אנגעהמען? דאָרפ אין דעזעס פאָלכ דער בײַסטלכע טהייל דעם עהעפאָאַרעס געזעטצלך זיך צום ווענגהיטע בע-קענען? אונד אבער דעזע פראַגע פערדען ווער אים נײַען צווייל-עהע-געזעטצע קינע אנטוואָרט. זײַנען דער געזעטצ-ענטוואָרט אבער דאָ צווייל-עהע אינגאַרישען בײַסטאַנד צור פערהאַנדלונג קאָמט. זאָלכען דאָ הערען דעפּוטירטען אינע ערוויטערונג דעזעס געזעטצעס נאָך פאָלגענדען געזעטצפּונקטען פערלאַנגען: 1) הינזיכטלך דער געזעטצלכען אנערקענונג אונד גלײַכשטעלונג דער אזראַעליטישען רעליגיאָן מיט דער בײַסטל-כען; — 2) הינזיכטלך דער פרייהייט דער עלטערן, דאָ רעליגיאָזע צוגעהאָרינקייט אונד ערציעהונג אירער אינטערזינען קינדער צו בעשטעמען. אַ״ ז״ וו״ אַ״ ז״ וו.

* (אַ״ נ ע צ ו ש ט אַ ר ק ע ק אַ נ-פּ ע ס ס י אָ נ ע ל ל ע פּ ר י נ ד ר י נ ק י ט.) איס קעשטלעמעט ווירד דעם „פּעסטער לאָיד״ בעריכטעט: אַס 24. מערין שטאַרב דער אין ירי-שער ווינער מאַן, דאָ נעגעניערטער דאָ קעשטלע-מעטער נעמיינט קינען דאַבבעער האַב, עריכטען דער עלטערן דעם פערשטאָרבענען ווינען מאַנגעס דען פּראָטעסטאַנטישען בײַסטלכען, הערדן לוקא, אַס גראַבע אירהעס זאָהנעס דאָ לייבען-ערדע צו האַלטען. דער פּראָטעסטאַנטישע בײַסטלכע פּלטלע דען וואונש דער בעטרעפטען עלטערן אונד הילט אינע זאָלך: ווארטט נראַב-ערדע אי-בער דען פערשטאָרבענען ווישען ווינלנ. דאָס אַלדעס צו טהעזענען געריכט וואר.״ — זאָ וויינט דער בעריכט. עס איזט זעלבסט-פערשטענדלך, דאָס דאָ בלעטטער אינער אינע זאָלכע פּרינשאַפּט צווישען דען פערשעדענען קאָנפעסיאָנען אירהע פּרייהייט דערקענט. איר אינזע-ערזישס בעטראַכטען דאָס פאָרגעהען דער עלטערן דעם פערשטאָרבענען אלס אינאַכערלעגנס אונד אונ-ווישס. וואָרום האַבען זיא ניכט גלײַך אירהען זאָהן איך דעם פּראָטעסטאַנט-שען פּרעדיגאָפּע בעערדיגען לאַסען? איזט דאָס אין איך „הספּד״, דען אין בײַסטרכער אינ-ינען ווישען טאָדטען האַלט? מאַן ווירד זיך האַבס-טעגס דענקען, דער ינגע מאַן שטאַנד גערעדט דעם ברוסטענטהוטע אלס דעם ווענטהומע: דיא על-טערן האַבען אלזאָ דעם אנדענקען אירהעס פּע-שאָאַרבענען זאָהנעס דורך אירר פערפאָהרען יינ-גע עדרע ערזיעהונג. וואָס דען פּראָטעסטאַנטישען בײַסטלכען בעטרעפּפּט, זאָ איזט עס נאָך פּראָגלך: אָב ער לעבענדיג ווידען אין זאָלכער פּרייהייט איזט, אַס טאָדטען ווידען. געראַדע ווענן ער אין ווידען-פּרייהייט איזט, זאָ איזט ער גערינג ביא אינעס לייבען-בעגעגנעסע אינעס ווידען טהעטען. דאָס גאַנצע ציהט אלזאָ נאָך דיראַאַס גיכט פאָן אינער בעזאָגנ-דערען פּרינציפּפּ צווישען דען פערשיעדענען קאָנ-פעסיאָנען אין קעטשקעמעט. זאָגדערן מיס אַלס מאָראַלישקייט בעגעגנעס ווערדען. — נאָך עמ-פאַרגעדער איזט ערזאָך פאָלגענדער פאָלל: אין ו ו ע ר אָ צ ע (אין סלאָוואַקען) ווירד אינס נעמ-לך בעריכטעט: „אַס 21-טען מערין פערגאַנגענ דער דיעזיגע קאַטהאָלישע שיל-לעהרער אינער זעלבסט-מאָרד. דער בײַסטלכע וואָלטע זיך אין דער בעערדיגונג דעס זעלבסמאָרדעס ווידאַרס ניכט בעטהיליגען. ער אינטערזאָגט איך דאָס לייכען מיט דען גלאָקען. דער בורגערמייסטער לעס ערזאָך אינע דער שטאָדט געהאָרינע גלאָקע צום לייכען אנצוהען. איך ווייזנג דעס בײַסטלכען וואָרדע אַך דעס אינמאָגלך געמאַכט. דאָ דער הערזיגע קאַטהאָלישע צום לייכען-בע-גענגעסע אינגלאָדען וואָרדע, נאָדם ער דיע-זע אינלאָדונג ניכט נײַ אָן, זאָנדערן ערקלעדיגט אַזאָ״ דאָס זײַנען דיע בײַסטלכע פּרעדיגט אַזאָ״ דער בעריכטעט: „אַס 24-טען מערין שטאַרב דער דיעזיגע קאַטהאָלישע שיל-לעהרער אינער זעלבסט-מאָרד. דער בײַסטלכע וואָלטע זיך אין דער בעערדיגונג דעס זעלבסמאָרדעס ווידאַרס ניכט בעטהיליגען. ער אינטערזאָגט איך דאָס לייכען מיט דען גלאָקען. דער בורגערמייסטער לעס ערזאָך אינע דער שטאָדט געהאָרינע גלאָקע צום לייכען אנצוהען. איך ווייזנג דעס בײַסטלכען וואָרדע אַך דעס אינמאָגלך געמאַכט. דאָ דער הערזיגע קאַטהאָלישע צום לייכען-בע-גענגעסע אינגלאָדען וואָרדע, נאָדם ער דיע-זע אינלאָדונג ניכט נײַ אָן, זאָנדערן ערקלעדיגט אַזאָ״ דאָס זײַנען דיע בײַסטלכע פּרעדיגט אַזאָ״ דער בעריכט.

דער בײַסטלכע הייזאָן ווינד בעקאָממען, שיקטע ער זאָגלך אינען קאַפּלאָן, דאָס דער פערשטאָר-בענע מיט אללען קירכלכען צערעמאָנען בעער-דיגט ווערדע, דער הערר ראַבבינער טראַט נאָטיר-לך צוריק, אונד שלאָס זיך בלאָס דער בעגלײַטענ-דען מענגע אָן. דאָס איזט דאָך אין וואָהרער „קרוש השם״, וועלכער עס פערדיענט, אללגעמיין בעקאַנגט געמאַכט צו ווערדען!״ — זאָ ווירד אונס דירעקט אים ווערצאַע בעריכטעט. ווער האַבען דען נאָמען דעס הערען ראַבבינערס אבזכטלך ניכט ערווערגט, ווײַל ווער אין דעסען פאָרגעהען קינען „קרוש השם״, אונדערן אינע גרעגענגלאָזע הומהיט אונד ווכטענהערזאָאַרבלוקען. וואָס זאָלל אין ראַבבינער ביא אינעס קאַטהאָלישען לייכענבעגענגעסע פּיר פּונקטאָגען האַבען? אונד דאָגן ביא אינעס זעלבסט-מאָרדער? דער קאַטהאָלישע בײַסטלכע האַטטע יא גאַנץ ריכטיג געהאַנדעלט, דאָס ער דעם זעלבסטמאָרדער עדע קירכלכע עהרע פערווייגער-טע, אונדערן אינע גרעגענגלאָזע הומהיט אונד ראַב-בינער אינעס זעלבסטמאָרדער (מאבד עצמו לדעת) גענעגאַבער? געווים ניכט מילדער, אלס דער קאַט-האָלישע בײַסטלכע עס געטהאַן: אונד גלײַכט דענ דער ראַבבינער ווירקלך, דאָס דער פערשטאָרבענע קאַטהאָלישע לעהרער איס דען פּונקטאָגען אינעס ראַבבינערס ביא אינעס לייכענבעגענגעסע זיך אינע עדרע געמאַכט העטטע, דער בײַסטלכע מאָרדער איס זינעס זאָרגע איפּפּרינען קאָנגען, דאָ ווירדע ער געווים גערופען האַבען: „דאָס דער בײַס-טלכע מיך ניכט בעערדיגען וולל, דאָס האַבע איך זעלבסט דורך מינען זעלבסטמאָרד פערשולדעט, דאָך האַבע איך ניכט דיא שאַנדע פערדיענט, דאָס אין ווענ-אַבבינער מיך צור ערדע בעשטאַטטעט!״ עס עראַנגערט אים דאָס אַן פאָלגענדען פאָלל: אין ווען איזט בעקאַנגטלך דער אינערטהיט פאָס בײַסטענטהומע צום ווענטהומע געשטאַטטעט. דער זאָהן אינעס ריכטען קאַטהאָלישען בורגערס ער-שען אינעס טאָגעס בײַם פּרעדיגער הר״ עולענגע מיט דער בוטטע, אין אינס ווענטהום אינ״ אַלטען, דער פּרעדיגער פּראַגט אים אין: „אַלטען זאָ אים אינערציעונג צום ווענטהומע אינערטער-טען, אדער זינד זאָ עטוואָ אין אין ווישעס מער-כען פערלעבט״ — דער ינגע מאַן אנטוואָרטעט: „נין! עהרווירדען! אך וולל ניכט אים אינערצי״-גונג אונד אך ניכט אים לעבע צו אינעס מערכען דעס ווענטהומע מיך אנשלעסען. אבער מין פאָ-טער האַט מיך בעלײַדיגט. אונד זאָ וולל אך אים ווירד מינען אינערטהיט צום ווענטהומע אינע גראַסע שאַנדע מאַכען!״ — דעס ינגען מאַנגע וואָרדע נאַטירלך דיא מהרזע געווענען, אבער ווער גלײַכען, דאָס אין ינער זעלבסטמאָרדער אין ינע-דער גיסטלכע הינאָן ווינד בעקאָממען. שיקטע ער זאָגלך אינען קאַפּלאָן, דאָס דער פערשטאָר-בענע מיס אללען קירכלכען צערעמאָנען בעער-דיגט ווערדע, דער הערר ראַבבינער טראַט נאָטיר-לך צוריק, אונד שלאָס זיך בלאָס דער בעגלײַטענ-דען מענגע אָן. דאָס איזט דאָך אין וואָהרער „קרוש השם״, וועלכער עס פערדיענט, אללגעמיין בעקאַנגט געמאַכט צו ווערדען!״ — זאָ ווירד אונס דירעקט אים ווערצאַע בעריכטעט. ווער האַבען דען נאָמען דעס הערען ראַבבינערס אבזכטלך ניכט ערווערגט, ווײַל ווער אין דעסען פאָרגעהען קינען „קרוש השם״, אונדערן אינע גרעגענגלאָזע הומהיט אונד ווכטענהערזאָאַרבלוקען. וואָס זאָלל אין ראַבבינער ביא אינעס קאַטהאָלישען לייכענבעגענגעסע פּיר פּונקטאָגען האַבען? אונד דאָגן ביא אינעס זעלבסט-מאָרדער? דער קאַטהאָלישע בײַסטלכע האַטטע יא גאַנץ ריכטיג געהאַנדעלט, דאָס ער דעם זעלבסטמאָרדער עדע קירכלכע עהרע פערווייגער-טע, אונדערן אינע גרעגענגלאָזע הומהיט אונד ראַב-בינער אינעס זעלבסטמאָרדער (מאבד עצמו לדעת) גענעגאַבער? געווים ניכט מילדער, אלס דער קאַט-האָלישע בײַסטלכע עס געטהאַן: אונד גלײַכט דענ דער ראַבבינער ווירקלך, דאָס דער פערשטאָרבענע קאַטהאָלישע לעהרער איס דען פּונקטאָגען אינעס ראַבבינערס ביא אינעס לייכענבעגענגעסע זיך אינע עדרע געמאַכט העטטע, דער בײַסטלכע מאָרדער איס זינעס פּרייהייט אָנגעריגען, דאָ ווירדע ער געווים גערופען האַבען: „דאָס דער בײַס-טלכע מיך ניכט בעערדיגען וולל, דאָס האַבע איך זעלבסט דורך מינען זעלבסטמאָרד פערשולדעט, דאָך האַבע איך ניכט דיא שאַנדע פערדיענט, דאָס אין ווענ-אַבבינער מיך צור ערדע בעשטאַטטעט!״ עס עראַנגערט אים דאָס אַן פאָלגענדען פאָלל: אין ווען איזט בעקאַנגטלך דער אינערטהיט פאָס בײַסטענטהומע צום ווענטהומע געשטאַטטעט, דער זאָהן אינעס ריכטען קאַטהאָלישען בורגערס ערשען אינעס טאָגעס בײַם פּרעדיגער הר״ עולענגע מיט דער בוטטע אין: „אַלטען זאָ אים אינערציעונג צום ווענטהומע אינערטער-טען, אדער זינד זאָ עטוואָ אין אין ווישעס מער-כען פערלעבט״ — דער ינגע מאַן אנטוואָרטעט: „נין! עהרווירדען! אך וולל ניכט אים אינערצי״-גונג אונד אך ניכט אים לעבע צו אינעס מערכען דעס ווענטהומע מיך אנשלעסען. אבער מין פאָ-טער האַט מיך בעלײַדיגט. אונד זאָ וולל אך אים ווירד מינען אינערטהיט צום ווענטהומע אינע גראַסע שאַנדע מאַכען!״ דעס ינגען מאַנגע וואָרדע נאַטירלך דיא מהרזע געווענען, אבער ווער גלײַכען, דאָס אין ינער זעלבסטמאָרדער אין ינע-דער גיסטלכע הינאָן ווינד בעקאָממען,

אונד אדרנונג שטרעבט, וואס הולדעט זיא דיא העטצערייען אונד איבערגעגנען דיא יידישען ברודער אין דייטשלאנד? — אם זעלבען מאנט, אן וועלכעם דיעזע אנגלעגענהייט אים בערלינער דייסטאנט בעשעאדען וואירדע, וואירדע אין בערלין אייך אינע יועלכע-פערזאמלונג אבזעהאלטען, אן וועלכער דער וועלטבערוהמטע דר' ווייבאה, וועלכער אייך דייסטאנט-דעפוטירטער איזט, אינע גראסארטיגע רעדע צו גיסטען דער זורען געהאלטען. אין דיעזער רעדע זאגטע ער אונטער אנדערס: דאס מאן פיר דען געכסטען דייטשען דייסטאנט זאלטע יזרעפיינדליכע דעפוטירטע וועלען זאלל, וועלכע אים דייסטאנטע אין געזעטצען געגען דאס טרייבען דער יזרעפיינדע אינגרייפען זאללען! — ביא דיעזער רעדע פערזאוואכטע אבער דיא אנזעזעדען יזרעפיינדע אינען זאלבען שקאנדאל, דאס דיא פאלציא דיא וועהלער-פערזאממלונג איסאינאנדער טרייבען מיסטע, איער האט אלזא עכסט! דיא פאלציא האט נים דיא יזרעפיינדליכען שקאנדאלמאכער איינגעשפערט, זאנדערן דיא גאנצע וועהלער-פערזאממלונג, אן וועלכער יזרעפיינדליכע רעדען געהאלטען וואורדען, איסאינאנדער גיאנגען. — אן דייטשלאנד האט אלזא דער קאמפף גענען דיא זאציאליסטען בעגאנגען — אונד ליידער אייך גענען דיא יודען!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (דיא יידישע קאנפערענץ אים וויעניער קולטוס-מיניסטעריאום.) אים וויען וווירד בערטעט: אים דעם אנלאססע, דאס דער קולטוס-מיניסטער איינע דאבזינער אונד אנגעזעהענע מענער בעראפען האט, אים וועגען דער גלייכן דער יידישען געמיינדע-פערהעלטנישסע אין דער עסטערייכישען דייסהעלפטע צו בעראטהען. פערבייטעט זיך דיא אירטהיילינג נאכיבט. דאס מאן אייך אין עסטערייך איינען יידישען קאנגרעס איינבערופען וויל. דאס איזט, וויא געזאגט, אין אירטהום. נאכדעם דער יידישע קאנגרעס אין אינגארן נוך עייניג צייטיגיסע צור פאלגע האטטע, ווירד דער עסטערייכישע קולטוס-מיניסטער זיך דארום, איינען זאלבען פערהלער צו בעגעהען. עס האנדעלט זיך דער אום גאנץ אנדערעס. דער קולטוס-מיניסטער האט גאנץ איינפאך איינען געזעטצע-ענטוואורף איינגעבראכטעט וועגען דער לונג דער יידישען געמיינדעאנגעלעגענהייטען אין דער עסטערייכישען דייסט-וועלפטע, דער אבער נים איינעם יידישען קאנגרעסס, זאנדערן דעם דייסטאגיצור אנגעהמע פאנגעלעגט ווערדען ווירד. דער קולטוס-מיניסטער האטטע דענאך דיא דיק-

זכט, דיעזען געזעטצ-ענטוואורף פאר אללעם אין איינער יידישען קאנפערענץ בעראטהען צו לאססען, בעפאר דערזעלבע פאם דייסטאטהיצ צום געזעטצ-צע ערהאבען ווירד. אונטער אנדערעם ווירד אין דיעזעם אינגעגאנגען דער „בילדונגס-גראד" פעסטגעשטעללט, וועלכען ערער אינבעדיינגט האבען מוס, אים אלס דאבבינער אנגעשטעללט ווערדען צו קאנגנען. אונד עכסען דיעזער פונקט דיעזע איינען דייסען קאמפף צווישען דען אירטהאדאקסען אונד דען פארטשריטטליכען מיטגלידערען דער קאנפערענץ הערפאר. דיא הערדען דאבבינער ר' זלמן שפיטצער אונד דר' גונצהיימער בעהויפטעטען, דאס מאן אין אינגעם דאבבינער קיינע וועלטליכע בילדונג פאדערען דארף, דא אין דאבבינער נור „ש"ס יפסקים" צו קענגען בראוכט. אבער דא טראטען דיא אבגעאר-דנעטען דר' קוראנדא אים וויען אונד קאללור אים בראדי גענען דיעזע בעהויפטונג אייף. ווייר מיסען אים פאהרהיגען זאגען, דאס דיעזע בייזען הערדען ווהר טאקטיאן דיא פאלציא אבגעלעגנט. דיעזע פער-לאנגונג אייך, דאס מאן אייך דען גאליציאנען יודען אינע זאלבע „איטאנאמיע" גענען זאלל, וויא דען יודען אין אינגארן, דאס דארט אייך „טרענונג-גען צווישען אירטהאדאקסען אונד נעאלאגען גע-מיינדען שטאטטפינדען קאנגען; אבער אייך דיע-זעם פערלאנגען וואללטען דיא דענעראלגען-פער-טרעטער נים בעווילליגען, דא זיא אין דער עסטער-ריישען דייסהעלפטע קיינע זאלבע טרענונג אין דען יידישען געמיינדען האבען וואללען, וויא דעם אין אינגארן איזט. — זיא וויסען דער נאכטעיליגע בעריכט, איין דען ווייר נאך געכסטענס צוריקקאמ-מען ווערדען.

* (ווייטערע אבערד דיא צ'-ווילע.) ווייטערס דיא אינגארישע רעגיערונג דעם דייססאטע דען געזעטצ-ענטוואורף אבער דיא צווייל-עדע פאר-ינגלעגנט. בעשעפטיגען זיך מיט דעמזעלבען פארטיערער ועמסטיליכע אינגארישע צייטונגען. וואס דיעזע בזהער זאגטען, האבען ווייר שאן פריהער אין אונזערעם בלאטטע צו ווייערער-האהלטענמאלען געזאגט. דאס געסטרייג „גיי פעס-טער שווינאל" בעשעדיכט אבערמאלס דיעזע אין אינ-גארן אינצווהרענדע צווייל-עדע אין איינעם ליט-טעראטיקעל, אים וועלכעם ווייר פאלגענדע שטעללען הערפאהרען אללען: דיא הייסזאטאבע, וועלכע דיא לבעראלען פאן איינעם זאלבען געזעטצע ערוואר-טעטען, דאס געמליך דיא הייראטה צווישען ברים-טען אונד ווען איך אין אינגארן געזעטצליך געשע-הען קאנגע, אהנע דאס דאס בריוט-פאאר פערשיע-דענער קאנפעסיאן עיסט נאך עסטערייך געהען אונד זיך דארט אלס קאנפעסיאנסלאז ערקלערען מיססע — איזט דורך דיעזעס געזעטץ ערצעלט

איהר עגדע ערריכטט. — פערנער ווירד הערבעבר איס ווען בעריכטעט: אין דיעזער קאנפערענץ ווארען איך דיא פערטרעטער דער עסטערייכישען רעגיערונג אונד דיא הערדען הערמאנן מזעס אונד בארען קאנגיסוויאטער. דער קראקייער דאבבינער פארדרעטע איך, דאס מאן, בייא דער פארדרעונג נאך געבילדעטען דאבבינען, מיט גאליציען איינע איסנאהמע מאכע; אבער דער יידישע דעפוטירטע קאללור אים בראדי בעקעמפפטע דיעזע פארדע-רונג דעם קראקייער דאבבינערס. ער זאגטע: „מאן וואללע דיא גאליציישען יודען דורך דיעזע איס-נאהמס-בעשטיממונגען גענען דאס אינדרינגען דער בילדונג אבשליעסען. וויא מאן גאליציען דורך דאס רינדער-פעסט-געזעטצען גענען דיא איינשלאפפונג דער פיעה-קראנקהייטען אבגעשלאססען האט, מיט זאלבען אבשפערונגס-מאסרעגעלן קאנן אבער נים עررייכט ווערדען." נאך דיעזער רע-דע האבען דיא רעגיערונגס-פערטרעטער דען אנ-טראג דער ארטהאדאקסען אבגעלעגנט. דיעזע פער-לאנגונג אייך, דאס מאן אייך דען גאליציישען יודען אינע זאלבע „איטאנאמיע" גענען זאלל, וויא דען יודען אין אינגארן, דאס דארט אייך „טרענונ-גען צווישען ארטהאדאקסען אונד נעאלאגען גע-מיינדען שטאטטפינדען קאנגען; אבער אייך דיע-זעם פערלאנגען וואללטען דיא רעגיערונגס-פער-טרעטער נים בעווילליגען, דא זיא אין דער עסטער-ריישען דייסהעלפטע קיינע זאלבע טרענונג אין דען יידישען געמיינדען האבען וואללען, וויא דעם אין אינגארן איזט. — זיא ווייסען דער נאכטעיליגע בעריכט, איין דען ווייר נאך געכסטענס צוריקקאמ-מען ווערדען.

* (ווייטערע אבערד דיא צ'-ווילע.) ווייטערס דיא אינגארישע רעגיערונג דעם דייססאטע דען געזעטצ-ענטוואורף אבער דיא צווייל-עדע אין אינגארישע-ענטוואורף אונד דיא הערדען הערמאנן מזעס אונד בארען קאנגיסוויאטער. דער קראקייער דאבבינער פארדרעטע איך, דאס מאן, בייא דער פארדרעונג נאך געבילדעטען דאבבינען, מיט גאליציען איינע איסנאהמע מאכע; אבער דער יידישע דעפוטירטע קאללור אים בראדי בעקעמפפטע דיעזע פארדע-רונג דעם קראקייער דאבבינערס. ער זאגטע: „מאן וואללע דיא גאליציישען יודען דורך דיעזע איס-נאהמס-בעשטיממונגען גענען דאס אינדרינגען דער בילדונג אבשליעסען. וויא מאן גאליציען דורך דאס רינדער-פעסט-געזעטצען גענען דיא איינשלאפפונג דער פיעה-קראנקהייטען אבגעשלאססען האט, מיט זאלבען אבשפערונגס-מאסרעגעלן קאנן אבער נים עررייכט ווערדען." נאך דיעזער רע-דע האבען דיא רעגיערונגס-פערטרעטער דען אנ-טראג דער ארטהאדאקסען אבגעלעגנט. דיעזע פער-לאנגונג אייך, דאס מאן אייך דען גאליציישען יודען אינע זאלבע „איטאנאמיע" גענען זאלל, וויא דען יודען אין אינגארן, דאס דארט אייך „טרענונ-גען צווישען ארטהאדאקסען אונד נעאלאגען גע-מיינדען שטאטטפינדען קאנגען; אבער אייך דיע-זעם פערלאנגען וואללטען דיא רעגיערונגס-פער-טרעטער נים בעווילליגען, דא זיא אין דער עסטער-ריישען דייסהעלפטע קיינע זאלבע טרענונג אין דען יידישען געמיינדען האבען וואללען, וויא דעם אין אינגארן איזט. — זיא ווייסען דער נאכטעיליגע בעריכט, איין דען ווייר נאך געכסטענס צוריקקאמ-מען ווערדען.

* (ווייטערע אבערד דיא צ'-ווילע.) ווייטערס דיא אינגארישע רעגיערונגס דעם דייססאטע דען געזעטצ-ענטוואורף אבער דיא צווייל-עדע אין אינגארישע-ענטוואורף אונד דיא הערדען הערמאנן מזעס אונד בארען קאנגיסוויאטער. דער קראקייער דאבבינער פארדרעטע איך, דאס מאן, בייא דער פארדרעונג נאך געבילדעטען דאבבינען, מיט גאליציען איינע איסנאהמע מאכע; אבער דער יידישע דעפוטירטע קאללור אים בראדי בעקעמפפטע דיעזע פארדע-רונג דעם קראקייער דאבבינערס. ער זאגטע: „מאן וואללע דיא גאליציישען יודען דורך דיעזע איס-נאהמס-בעשטיממונגען גענען דאס אינדרינגען דער בילדונג אבשליעסען. וויא מאן גאליציען דורך דאס רינדער-פעסט-געזעטצען גענען דיא איינשלאפפונג דער פיעה-קראנקהייטען אבגעשלאססען האט, מיט זאלבען אבשפערונגס-מאסרעגעלן קאנן אבער נים עررייכט ווערדען." נאך דיעזער רע-דע האבען דיא רעגיערונגס-פערטרעטער דען אנ-טראג דער ארטהאדאקסען אבגעלעגנט. דיעזע פער-לאנגונג אייך, דאס מאן אייך דען גאליציישען יודען אינע זאלבע „איטאנאמיע" גענען זאלל, וויא דען יודען אין אינגארן, דאס דארט אייך „טרענונ-גען צווישען ארטהאדאקסען אונד נעאלאגען גע-מיינדען שטאטטפינדען קאנגען; אבער אייך דיע-זעם פערלאנגען וואללטען דיא רעגיערונגס-פער-טרעטער נים בעווילליגען, דא זיא אין דער עסטער-ריישען דייסהעלפטע קיינע זאלבע טרענונג אין דען יידישען געמיינדען האבען וואללען, וויא דעם אין אינגארן איזט. — זיא ווייסען דער נאכטעיליגע בעריכט, איין דען ווייר נאך געכסטענס צוריקקאמ-מען ווערדען.

פאלליעטאן.

צווייא שוועסטערן.

(99-טע פארטזעטצונג.)

„גנעדיגע פרייא! (זאגטע יעגנעשטע) איהר מאלעט מיינען פאטער נאך שווערער אלס ער איזט, אבער...."

אין דיעזעם אינגענבליקע טראט אנטאן פאסטער מיט איינער פלאשע אונד איינעם גלאזע אין דער האנד אין אים'ס ציממער. זיין בענעהמען וואר זעלטזאם, ער לעכעלטע וואהל, אבער דיעזעם לעכעלן שיין מעהר פורכט אלס האס. לינקיש צו פערזאהרען, ער פערבייגטע זיך פאר אים אונד זאגטע: „גנעדיגע פרייא! איהר ווייד אויסגערעגט אונד זעהר ערהיטצט. אונזער גוטער דאקטאר אלאסקא שיקט איך דא איינע גוטע מעדיצין צור אבקוהלונג אונד צור בערוהיגונג אייערעס אויסגערעגטען הערצענס!" — דאבייא נאם ער אים דער פלאשע אונד גלאז אייגע פלייסיגקייט אונד וואללטע זיא דער גיעסען אינגעשענקט. פלאשע אונד גלאז אייהרען זיך יזאנגעטעט צווישען איהרען אייהרע הערען. דיס דעם פאטער פלאשע אונד גלאז אים דען הענדען אונד דעפ: „פאטער! איך ווייל צוערסט דיעזע פלייסיגקייט אבנעמען, אבער זיא נים אין קאלט אים? דען איין ערקאלטע מעגע דארף קיין קאלטעס טרינקען." — דאבייא זעגטע זיא דאס גלאז אן איהרען מונד.

שפאנלאן שטייגטע פאטער איף זיינע מאנטער צו, דיס איהר שנעלל דאס גלאז פאם מונדע זוגע אונד בלייבע אין גראבטער פערלעגענהייט שטעהען אום דאס, וואס ער געטהאן, אן זיא אום דאס, וואס צוגעבעסט זיינע טהון זיא.

„דאס איזט זעלטזאם, פאטער! (זאגטע יעגנעשטע) ווארום וואלל איך פאן דעם נים טרינקען דריפ, וואס איהר דער גנעדיגען פרייא צו טרינקען געבעט?"

אמ, וועלכע בוז יעטצט גאנץ אייסער פאטזנג דא געזעסען, וזכטע זיך ווערענד דיעזעס שטייגטעס צווישען פאטער אונד פאטזנג צו פאטזנג אונד וואנטע דאנן צו פאטזנע: וואללט איהר נים ווערען דיעזע בעשטיגטע הערפיגטע פערזשטערקונג קאסטען, הערר פאטזנע, טרינקט איהר צו. עסט אייף אונזערע גזעזונדהייט!"

„מיר פעהלט נים, (אנטוויעטעט פאטזנע) וואס וואללטע איך דיעזע מעדיצין נעהמען?"

„אי! נעטצט עס נים, זיא שאדעט עס אייך נים! (זאגטע אמי) טרינקעט דאך, מיין ווערטער הערר פאטזנע, איך ווינטצע עס!"

„דער טייפעל, דער עס בעטייטצט האט, מאגט עס טרינקען!" דיעזע פאטזנע אין נאטזנע פערלעגענהייט אונד אייגלעל שנעלל הינעס.

דיא צוריקגעבליעבענע יעגנעשטע פיעל איהרע הערען אים דען האלז אונד וויינטצע.

„וויינט נים אום מיך יעגנעשטע!(זאגטע אמי פייגע-ליך צו איהר) עס איזט אינע וכטמארע שטראפע נעטצטע."

„נין, גנעדיגע פרייא! (זאגטע יעגנעשטע וויינענד) איך וויינע נים אום איך, איך וויינע אום מיך ווערבע אונד אום עגנען אונגלקליכען מאנן, נור דאיזענען, ווערבע פאן נאטזנ פערדאמטט ווער, האבען אויזאגע צו טרייען, נים אבער דיאיזענען, ווערבע אונשולדיג ווער. — לעבט וואהל, גנעדיגע פרייא! איך מוס ווייג!"

„ווייל דו מיך דען יעטצט פערלאסטען, יעגנ-נעשטע? ווייל דו מיך אין אינער זאלבען בערעגנעס פערלאסטען?"

„איך פערלאסטען? גנעדיגע פרייא! מאגנ דיא האפפנונג מיינעס גלייבענס מיך פערלאסטען, וויען איך עס טהוע; — יא, מאדאמע! איהר זאגטעט וואהר, אלס איהר שפאצירטע, דער נאטזנ, דעס אירע אונד אייערע ער-טעען גערייגטע, דער ווייר איך דען ווייג אונד אייערע ער-דעטטונג צייגען! עס נים אין מיטטעל צור פלוכט; איך האבע מאנ אונד נאטזנ אים לינקס געבעטטע, דאמיט איך ווערען מאגנ, וויא איך בייא מיינער פפליכט גענען מיינע ווירגיגען פאטזנע אונד בייא דער פפליכט, דיא איך איך שולדיג בין, צו האנדעלן האבע. פלייכטבאר איזט מיר יע-נעס לינקס יעטצט אויסגעגאנגען, אונד איך דארף דיא שטייג נים פערלאטטען, וועלכע נאטזנ איך אפפענעט. פאטזנע נים ווייטער: איך ווערדע אין קרצער צייט צוריק זין!"

מיט דיעזען וואָרטען הוללטע זיך יעגנעשטע אין איהרען מאנטעל, אנטזנ דער אלטען דיעזעריגן דעס שלאפ-מעס, דאס זיא אין דיא קרינע נעהט, אונד פערלוירע דאס הויט.

אינגווישען האטטע פאטזנע דיא ווערקשטעטטע דעס אלכיעמיסטען אונד אסטראלאגען ערריכטט, וואָ וואריא אונד אלאסקא איהן ערוואַרטטעטען.

„גנן האט דער פאגעל געשטרונקען?" פאגנטע וואריא.

„נין, דאס האט ער נים (זאגטע פאטזנע), אונד זאלל עס איך נים אוים מיינער האנד. וואללעס איהר, דאס איך אייגען מאיד פערגיטען זאלל אין גענעזוואיהרס מיינער מאטזנע." —

„הערר, פאטזנע! יע אלטער דוא בזוס, דעטטע דוممער ווייטס דוא. זאגטע איך דיר נים אויסדריקליך, נעטטע? ווייל דיא מיך אין אינער זאלבען בערעגנעס פערלאסטען?"

„איך פערלאסטען? גנעדיגע פרייא! מאגנ דיא האפפנונג מיינעס גלייבענס מיך פערלאסטען, וויען איך עס טהוע; — יא, מאדאמע! איהר זאגטעט וואהר, אלס איהר שפאצירטע, דער נאטזנ, דעס אירע אונד אייערע ער-טעען גערייגטע, דער ווייר איך דען ווייג אונד אייערע ער-דעטטונג צייגען! עס נים אין מיטטעל צור פלוכט; איך האבע מאנ אונד נאטזנ אים לינקס געבעטטע, דאמיט איך ווערען מאגנ, וויא איך בייא מיינער פפליכט גענען מיינע ווירגיגען פאטזנע אונד בייא דער פפליכט, דיא איך איך שולדיג בין, צו האנדעלן האבע. פלייכטבאר איזט מיר יע-נעס לינקס יעטצט אויסגעגאנגען, אונד איך דארף דיא שטייג נים פערלאטטען, וועלכע נאטזנ איך אפפענעט. פאטזנע נים ווייטער: איך ווערדע אין קרצער צייט צוריק זין!"

מיט דיעזען וואָרטען הוללטע זיך יעגנעשטע אין איהرען מאנטעל, אנטזנ דער אלטען דיעזעריגן דעס שלאפ-מעס, דאס זיא אין דיא קרינע נעהט, אונד פערלוירע דאס הויט.

אינגווישען האטטע פאטזנע דיא ווערקשטעטטע דעס אלכיעמיסטען אונד אסטראלאגען ערריכטט, וואָ וואריא אונד אלאסקא איהן ערוואַרטטעטען.

„גנן האט דער פאגעל געשטרונקען?" פאגנטע וואריא.

„נין, דאס האט ער נים (זאגטע פאטזנע), אונד זאלל עס איך נים אוים מיינער האנד. וואללעס איהר, דאס איך אייגען מאיד פערגיטען זאלל אין גענעזוואיהרס מיינער מאטזנע." —

„הערר, פאטזנע! יע אלטער דוא בזוס, דעטטע דוممער ווייטס דוא. זאגטע איך דיר נים אויסדריקליך,